

Dokument nr. 8:104

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Finn Martin Vallersnes og Inge Lønning

Forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Finn Martin Vallersnes og Inge Lønning om støtte til opposisjonen i Hviterussland

Til Stortinget

BAKGRUNN

Hviterussland grenser til EØS-området og inngår dermed i Norges nærområder i Europa. I et kontinent som har valgt demokrati, er Hviterussland et tragisk unntak: Landets autoritære regime har klare kommunistiske trekk og styres ved hjelp av mektige sikkerhetsstyrker, undertrykking og propaganda. Presidentvalget i Hviterussland 19. mars 2006 og den forutgående valgkampen ble klart underkjent av bl.a. EU, OSSE og USA.

Etter valget fremstår diktaturet i Hviterussland dessverre som styrket, mens den demokratiske opposisjonen og det sivile samfunn er tydelig svekket: Demonstrasjoner mot valgfusket ble møtt med massearrestasjoner og frarøvelse av studieplasser; opposisjonslederen Aleksandr Milinkevitsj ble fengslet; den aller siste opposisjonsavisen ble stengt etter lang tids trakassering; og den hviterussiske Helsingforskomiteen, den siste tillatte menneskerettighetsorganisasjonen i landet, er truet med tvangsnedleggelse. Dette bør få konsekvenser for regimet.

De sterkt forverrede kårene for opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland må møtes med direkte økonomisk og politisk støtte. Norge har i en årrekke fremhevet demokrati i sin utenrikspolitikk, og kan ikke leve med så grove brudd på menneskerettighetene og demokratiske standarder.

I merknadene til Revidert nasjonalbudsjett for 2006 går Høyre i første omgang inn for å sette av 5 mill. kroner til tiltak rettet spesielt mot Hviteruss-

land. Regjeringen har også omtalt Hviterussland i sitt forslag. Det faktum at bistand til Hviterussland siden desember 2005 kvalifiserer som ODA-midler (official development assistants), øker mulighetene for opptrapping av slik bistand.

I tillegg til økte bevilgninger til det sivile samfunn og opposisjonen, kreves en bred politisk strategi fra Regjeringen for påvirkning av situasjonen i Hviterussland. Dette bør skje både bilateralt og i multilaterale fora. Forslagsstillerne merker seg at Regjeringen allerede har sendt ut pressemeldinger om Hviterussland, møtt opposisjonsleder Milinkevitsj i Oslo, og sluttet seg til EUs utvidede innreiseforbud mot president Lukasjenko og hans regime. Det politiske fundamentet for en hviterusslandsstrategi bør derfor være til stede.

Opposisjonspartier og uavhengige organisasjoner i Hviterussland har mistet tilgangen til kontorer og forsamlingslokaler de siste årene. Den økte demokratiske mobiliseringen har samtidig skapt et stort behov for møteplasser for alle demokratiforkjempere og alminnelige informasjonssøkende, både dem som representerer politiske partier, frivillige organisasjoner, ungdomsaktivister og andre. Slike møteplasser vil kunne brukes til planleggings- og informasjonsmøter, informasjonsspredning og yting av bistand til ofre for politiske represalier og deres slektninger. Det er også behov for bemanning og utstyr.

Regimets monopol på lovlige informasjonskanaler skaper også et økt behov for andre kommunikasjonsformer mellom opposisjonen og befolkningen: Formidling av nyheter, arrangementer og alternativ politikk kan skje ved bruk av buttons, t-skjorter, sms-aksjoner osv., men også over Internett.

Ofre for regimets politiske forfølgelse har behov for beskyttelse. Dette gjelder både arresterte og fengslede med behov for retts hjelp og mat, men også de som av politiske årsaker mister jobb eller studie-

plass. De to kategoriene overlapper bare delvis. Alternative studieplasser bør søkes i utlandet, også i Norge. I tillegg er det behov for minimumsstøtte (f.eks. til legehjelp) til dem som har mistet dette gjennom tap av arbeidsplassen.

Alternativ kultur har også vanskelige kår i Hviterussland, noe som berører hele det sivile samfunn i landet. President Lukasjenko har for eksempel svartelistet flere populære rockegrupper som kritiserer regimet gjennom musikk. Svartelistingen betyr at artistene ikke får utgitt sin musikk eller holdt konserter på vanlige konsertlokaler. Tidligere erfaring har vist at undergrunnskonserter og alternativ utgivelse av cd-er har vært svært effektive virkemidler.

Selv om protestene før og etter presidentvalget var størst i Minsk, er det behov for å styrke opposisjonen og det sivile samfunnet i alle deler av Hviterussland. Uavhengig regional presse spiller en nøkkelrolle her, men har vanskelige kår på grunn av bortfall av annonser etter press fra regimet, og utestenging fra monopoliserte trykke- og distribusjonsavta-

ler som kun statsautorisert presse har. Som et resultat av dette er trykking og distribusjon av regionale aviser blitt svært dyrt. Aktuelle støtteformer kan være bidrag til trykking i utlandet eller gjennom innkjøp av mindre trykkerienheter, i praksis skrivere og kopimaskiner med mulighet for bruk av avisapirkvalitet.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

Stortinget ber Regjeringen øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland, og utarbeide en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen i Hviterussland. En slik strategi bør legge stor vekt på møteplasser, informasjonsspredning, beskyttelse og assistanse til ofre, alternativ kultur, og støtte til regional presse.

15. juni 2006